

Bryssel 28.6.2021
COM(2021) 323 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva EU:n strategiakehys 2021–2027
Työterveys ja -turvallisuus muuttuvassa työelämässä**

{SWD(2021) 148 final} - {SWD(2021) 149 final}

**KOMISSIION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE,
NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA
ALUEIDEN KOMITEALLE**

**Työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva EU:n strategiakehys 2021–2027
Työterveys ja -turvallisuus muuttuvassa työelämässä**

1. TYÖTERVEYS JA -TURVALLISUUS EU:SSA

1.1. Työterveyden ja -turvallisuuden arvo

EU:n työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntö on välttämätön lähes 170 miljoonan työntekijän terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi EU:ssa.¹ Ihmisten suojeleminen työterveyteen ja -turvallisuuteen kohdistuvilta riskeiltä on olennainen tekijä luotaessa pysyviä kunnollisia työoloja kaikille työntekijöille. Lainsäädännön avulla on voitu vähentää työterveysriskejä ja parantaa eri alojen työterveys- ja työturvallisuusvaatimuksia kaikkialla EU:ssa. Haasteita on kuitenkin yhä jäljellä, ja covid-19-pandemia on pahentanut riskejä, joihin on puututtava.

Perussopimuksissa² ja perusoikeuskirjassa³ vahvistettu työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojeleminen on yksi ihmisten hyväksi toimivan EU:n talouden keskeisistä osatekijöistä. Oikeus terveelliseen ja turvalliseen työpaikkaan on sisällytetty Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteeseen 10, ja sillä on olennainen merkitys Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteiden⁴ saavuttamisessa. Se on myös keskeinen osa kehitteillä olevaa Euroopan terveysunionia.

Työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva uusi strategiakehys kaudelle 2021–2027 esitettiin Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa⁵. Strategiakehyksessä vahvistetaan keskeiset painopisteet ja toimet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden parantamiseksi tulevina vuosina pandemian jälkeisessä maailmantilanteessa, jota leimaavat vihreä ja digitaalinen siirtymä, taloudelliset ja väestörakenteeseen liittyvät haasteet sekä perinteisen työympäristön käsitteen muuttuminen.

¹ Eurostat, lfsa_eegan2, vain palkansaajat (avustavat perheenjäsenet poisluettuna).

² https://europa.eu/european-union/law/treaties_fi

³ Euroopan unionin perusoikeuskirja, EUVL C 326, 26.10.2012, s. 391.

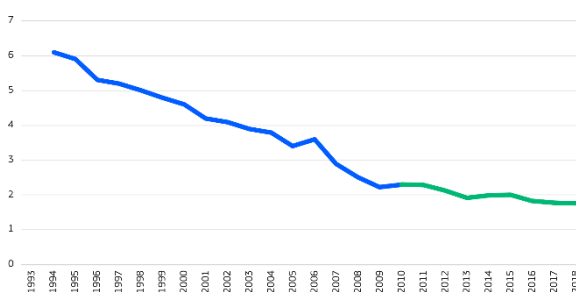
⁴ <https://sdgs.un.org/goals>

⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-action-plan_fi

Terveelliset ja turvalliset työolot ovat terveen ja tuottavan työvoiman edellytys. Yhdenkään työntekijän ei pitäisi kärsiä työperäisistä sairauksista tai altistua työtapaturmille. Työolot ovat myös tärkeä osa EU:n talouden kestävyttä ja kilpailukykyä.

Työterveys ja -turvallisuus on edistynyt merkittävästi viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana: kuolemaan johtaneiden työtapaturmien määrä on vähentynyt EU:ssa noin 70 prosenttia vuosina 1994–2018 (kaavio 1). Vaikka tapaturmat ovat epäilemättä vähentyneet osaltaan muun muassa teollisuustoiminnan supistumisen ja terveydenhuollon paranemisen seurauksena, myös EU:n työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmällä on ollut huomattava merkitys. Edistyksistä huolimatta EU27:ssä tapahtui vuonna 2018 kuitenkin vielä yli 3 300 kuolemaan johtanutta onnettomuutta ja 3,1 miljoonaa muuta onnettomuutta, ja työperäisiin sairauksiin kuolee vuosittain yli 200 000 työntekijää. Tämä aiheuttaa valtavaa inhimillistä kärsimystä. Työntekijöiden suojelua koskevien vaatimusten ylläpitäminen ja parantaminen on siten jatkuva haaste ja välttämättömyys.

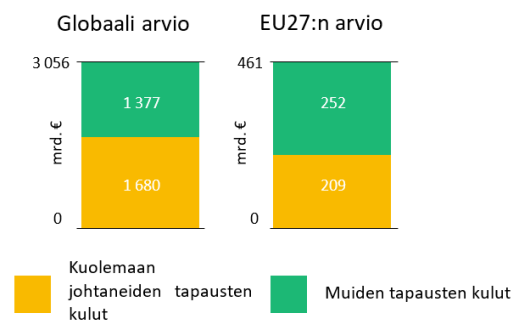
Kaavio 1: Kuolemaan johtaneet työtapaturmat EU:ssa – 1994–2018 (tapausta 100 000 työntekijää)

Lähde: Eurostat, yleisiä talouden aloja koskevat tiedot EU15:ssä (1994–2009) ja kaikkia talouden aloja koskevat tiedot EU27:ssä (2010–2018).

Työntekijöiden korkeatasoiselle suojelulle on terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi vahvat taloudelliset perusteet. Työtapaturmien ja työperäisten sairauksien kustannukset ovat EU:n taloudessa vuosittain yli 3,3 prosenttia BKT:stä⁶ (noin 460 miljardia euroa vuonna 2019) (kaavio 2). Vaikka näiden lukujen taustalla olevaa hyvinvointia ei voida mitata määrällisesti, hyvät työterveys- ja työturvallisuuskäytännöt edistävät yritysten tuottavuutta, kilpailukykyä ja kestävyttä. Arvioiden mukaan jokainen työterveyteen ja -turvallisuuteen investoitu euro tuo työnantajalle noin kaksinkertaisen tuoton.^{7,8} Vankka työterveyttä ja -turvallisuutta tukeva

Kaavio 2: Työtapaturmien ja työperäisten sairauksien kustannukset yhteiskunnalle vuonna 2019 (miljardia euroa)

Lähde: Työtapaturmia ja työperäisiä sairauksia koskevien kustannusten kansainvälinen vertailu (EU-OSHA, 2017), jonka sisältämä arvio perustuu Eurostatin ja Maailmanpankin tietoihin.

⁶ Tämä luku perustuu EU:n BKT:lla kerrottuun, menetettyjen terveiden elinvuosien prosenttiosuuteen EU:n työssäkäyvän väestön työvuosien kokonaismäärästä. Menetettyjen terveiden elinvuosien määrä saadaan laskemalla yhteen menetetyt elinvuodet sekä elinvuodet toimintarajoitteisena kuolemaan johtaneiden ja muiden kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien ja sairauksien osalta.

⁷ Euroopan komissio, työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosasto, ”Socio-economic costs of accidents at work and work-related ill health – final report”, 2011.

⁸ Tompa, E. ”IWH economic analysis recommends a combination of methods to reduce silica dust exposure”, At Work, nro 101, kesä 2020, Institute for Work & Health, Toronto.

järjestelmä, jossa otetaan huomioon pk-yritysten erityistarpeet, edistää merkittävästi kestäväää taloutta sekä työterveyden ja -turvallisuuden onnistuneita tuloksia koko EU:ssa, sillä pk-yritykset ovat EU:n talouden selkäranka. Tehokas työterveys ja -turvallisuus vähentää myös terveydenhuoltokustannuksia ja muita yhteiskunnalle koituvia rasitteita, kun taas heikko työterveys ja -turvallisuus aiheuttaa huomattavia kustannuksia yksityishenkilöille, yrityksille ja yhteiskunnalle.

Covid-19-pandemia on osoittanut, miten tärkeä merkitys työterveydellä ja -turvallisuudella on työntekijöiden terveyden suojelulle, yhteiskuntamme toiminnalle sekä kriittisten taloudellisten ja sosiaalisten toimintojen jatkuvuudelle. Sen vuoksi elpyminen ja tuottavuuden parantaminen edellyttävät myös, että on sitouduttava uudelleen työterveyden ja -turvallisuuden ensisijaisen aseman säilyttämiseen ja synergiavaikutusten parantamiseen työterveyden ja -turvallisuuden sekä kansanterveyspolitiikan välillä.

1.2. EU:n työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmä

Kaksi tekijää selittää osaltaan EU:n työterveyttä ja -turvallisuutta koskevan lähestymistavan saavutuksia. Ensinnäkin EU ja jäsenvaltiot ovat luoneet **pitkälle kehitetyn sääntelyjärjestelmän** sellaisten ehkäisy- ja suojelutoimenpiteiden vakiinnuttamiseksi, joilla torjutaan työperäisiä riskejä. Toiseksi järjestelmä perustuu **kolmikantaiseen lähestymistapaan**, jossa työntekijät, työnantajat ja hallitukset osallistuvat tiiviisti kyseisten työterveys- ja työturvallisuustoimenpiteiden kehittämiseen ja täytäntöönpanoon EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla. Lisäksi erityisesti mikroyrityksille ja pk-yrityksille suunnattu jatkuva tuki auttaa soveltamaan moitteettomasti työterveys- ja työturvallisuussääntöjä.

EU:n työterveyttä ja -turvallisuutta koskevaan lainsäädäntökehykseen kuuluu puitedirektiivi ja ajan mittaan laaditut 24 erityisdirektiiviä. Vuonna 1989 annettu unionin **puitedirektiivi työterveydestä ja -turvallisuudesta**⁹ on **yhteisten periaatteiden ja vähimmäisvaatimusten** perusta **kaikkialla EU:ssa**. Siinä keskitytään riskien ehkäisyyn ja säädetään työnantajien velvollisuuksista, jotka koskevat i) riskinarviointeja, ii) ehkäiseviä toimenpiteitä, iii) työterveyttä ja -turvallisuutta koskevaa tiedottamista työntekijöille, iv) kouluttamista, v) kuulemista ja vi) tasapuolista osallistumista. Näitä velvollisuuksia sovelletaan kaikilla aloilla ja kaikissa ammateissa, ja ne koskevat sekä julkisia että yksityisiä työnantajia. **Erityisdirektiiveissä** käsitellään erityisiä riskejä, ryhmiä ja ympäristöjä.¹⁰

⁹ Neuvoston direktiivi 89/391/ETY, annettu 12 päivänä kesäkuuta 1989, toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä.

¹⁰ Puitedirektiivin ja siihen liittyvien, työterveyttä ja turvallisuutta koskevien EU:n direktiivien täytäntöönpanoa vuosina 2013–2017 käsitellään tiedonantoon liitettyssä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa SWD(2021) 148/2.

EU:n työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntö laaditaan tiiviissä yhteistyössä **työturvallisuuden ja työterveyden neuvoo-antavan komitean (ACSH)**¹¹ kanssa. Se on kansallisten hallitusten, ammattiliittojen ja työnantajajärjestöjen edustajista koostuva kolmikantainen elin. **Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto (EU-OSHA)** antaa suuntaviivoja ja välineitä, joita käytetään yhdessä vastaavanlaisten kansallisten internet-pohjaisten välineiden kanssa. Niiden avulla i) tarjotaan alakohtaista tietoa lähinnä pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yritykset), sillä ne työllistävät suurimman osan EU:n työvoimasta ja niillä on usein suurempia vaikeuksia varmistaa työterveys ja -turvallisuus, sekä ii) ohjataan työnantajia kaikissa riskinarvioinnin vaiheissa¹². **Johtavien työsuojelutarkastajien komitea (SLIC)**¹³ antaa lausuntoja EU:n työterveys- ja työturvallisuuslainsäädännön noudattamisen valvonnasta ja auttaa jakamaan tietoa työsuojelutarkastuskäytännöistä.

1.3. Perustana aiemmat strategiakehykset ja laaja kuuleminen

Työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva EU:n strategiakehys on jo lähes 20 vuoden ajan vaikuttanut ratkaisevasti siihen, miten kansalliset viranomaiset ja työmarkkinaosapuolet päättävät työterveys- ja työturvallisuustavoitteista. Näihin tavoitteisiin sisältyy i) yhdenmukaisuuden lisääminen yhteisten painopisteiden kanssa, ii) yhteistyön helpottaminen, iii) työterveyteen ja -turvallisuuteen tehtävien investointien edistäminen ja iv) konkreettisten toimien edistäminen työpaikoilla.

Vuosien 2014–2020 strategiakehyksen¹⁴ keskeiset **painopisteet**, kuten työperäisten sairauksien ehkäiseminen, väestörakenteen muutoksen käsittely ja lainsäädännön täytäntöönpano, **sisältyivät myös kansallisiin kehyksiin**.¹⁵ Edellisen strategiakehyksen **keskeisiä saavutuksia** EU:n tasolla ovat muun muassa: i) syöpäsairauden vaaraa ja perimän muutoksia koskevaan direktiiviin¹⁶ tehdyt kolme päivitystä ja neljättä päivitystä koskeva ehdotus, ii) neljän direktiivin nykyaikaistamista koskevat päivitykset muun muassa altistuksen raja-arvoja ja biologisia tekijöitä koskevalla aloilla, iii) lukuisia laajasti käytetyt EU-OSHA:n **suuntaviivat ja verkkovälineet**, jotka on suunnattu työnantajille ja jotka koskevat muun muassa COVID-19-pandemiaa sekä iv) SLIC:in työsuojelutarkastuksia varten toteuttamat oppaat ja välineet.

Tämä strategiakehys perustuu tilannearvioon kauden 2014–2020 työterveyttä ja -turvallisuutta koskevan EU:n strategiakehyksen täytäntöönpanossa saavutetuista

¹¹ Neuvoston päätös, tehty 22 päivänä heinäkuuta 2003, työturvallisuuden ja työterveyden neuvoo-antavan komitean perustamisesta (2003/C 218/01), EUVL C 218, 13.9.2003.

¹² Tähän mennessä on luotu esimerkiksi 250 sähköistä interaktiivista riskinarviointivälinettä (OiRA) ja kehitteillä on 70 välinettä. Näillä välineillä on suoritettu yli 173 000 riskinarviointia.

¹³ Komitea edustaa jäsenvaltioiden työsuojeluelimiä.

¹⁴ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle työterveyttä ja -turvallisuutta koskevasta EU:n strategiakehyksestä kaudelle 2014–2020 (COM(2014) 332 final).

¹⁵ Raportti ”National Strategies in the field of Occupational Safety and Health in the EU”, EU-OSHA (2019).

¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/37/EY, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairaudesta aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta.

tuloksista. Tilanearviossa havaittiin strategiakehyksen lyhyen aikavälin täytäntöönpanoon liittyviä lukuisia haasteita ottaen huomioon i) jäsenvaltioiden rajalliset resurssit, ii) tarve kiinnittää enemmän huomiota ammattitaitoihin, väestörakenteen muutokseen, psykososiaalisiin riskeihin sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksiin sekä iii) tarve auttaa sekä työsuojeluviranomaisia että yrityksiä tehostamaan työterveys- ja työturvallisuusvaatimuksiaan.

Strategiakehyksen perustana on myös **monilta eri sidosryhmiltä saatu palaute**, joka osoittaa kaikkien toimijoiden sitoutuneen strategiakehyksen täytäntöönpanoon. Strategiakehystä valmisteltiin EU-OSHA:n kansallisia työterveys- ja työturvallisuusstrategioita koskevassa raportissa, erityisessä arviointiraportissa ja pitkälle kehitettyjen tutkimusvälineiden avulla. Strategiakehykselle olennaisen tärkeitä tietoja saatiin lisäksi i) useista neuvoston päätelmistä¹⁷, ii) mietinnöistä¹⁸, suosituksista, kuulemisista ja muusta näkemystenvaihdosta Euroopan parlamentin kanssa, iii) työmarkkinaosapuolten ja riippumattomien asiantuntijoiden kanssa käydystä näkemystenvaihdosta, iv) avoimessa julkisessa kuulemisessa saaduista vastauksista sekä v) ACSH:n lausunnosta.

Strategiakehyksessä on käytetty myös tietoja, jotka on saatu työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden edistämistä työssä annetun puitedirektiivin 89/391/ETY ja siihen liittyvien 23:n EU:n direktiivin käytännön täytäntöönpanoa vuosina 2013–2017 koskevasta arvioinnista.

Tämän tiedonannon liitteenä olevissa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa¹⁹ ja tiivistelmäraportissa²⁰ esitetään yhteenveto kyseisistä tuloksista.

2. TYÖTERVEYDEN JA TYÖTURVALLISUUDEN PÄIVITETTY VISIO – KOLME PÄÄTAVOITETTA

Edellisen strategiakehyksen painopisteet ovat edelleen ajankohtaisia. Työterveys- ja työturvallisuusalalla tarvitaan kuitenkin EU:ssa lisätoimia, jotta työpaikat saadaan mukautettua talouden, väestörakenteen, työskentelymallien ja koko yhteiskunnan yhä nopeampiin muutoksiin.²¹ Osalle EU:n työvoimasta työpaikan käsite on muuttumassa yhä joustavammaksi mutta myös monimutkaisemmaksi uusien organisointimuotojen, liiketoimintamallien ja toimialojen kehittymisen myötä. Covid-19-pandemia on lisännyt

¹⁷ Neuvoston päätelmät ”Muuttuva työelämä: pohdintaa työn uusista muodoista sekä niiden vaikutuksista työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen”, 13.6.2019 (Romanian puheenjohtajakausi), neuvoston päätelmät ”Uusi työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva EU:n strategiakehys: työterveyden ja -turvallisuuden tehostaminen EU:ssa”, 10.12.2019 (Suomen puheenjohtajakausi), neuvoston päätelmät työhyvinvoinnin parantamisesta, 8.6.2020 (Kroatian puheenjohtajakausi).

¹⁸ Euroopan parlamentin päätöslauselma Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista (2016/2095(INI)), 19.1.2017, Euroopan parlamentin päätöslauselma vahvasta sosiaalisesta Euroopasta oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi (2020/2084(INI)), 17.12.2020.

¹⁹ SWD(2021) 148/2.

²⁰ SWD(2021) 149/2.

²¹ ESENER 2019.

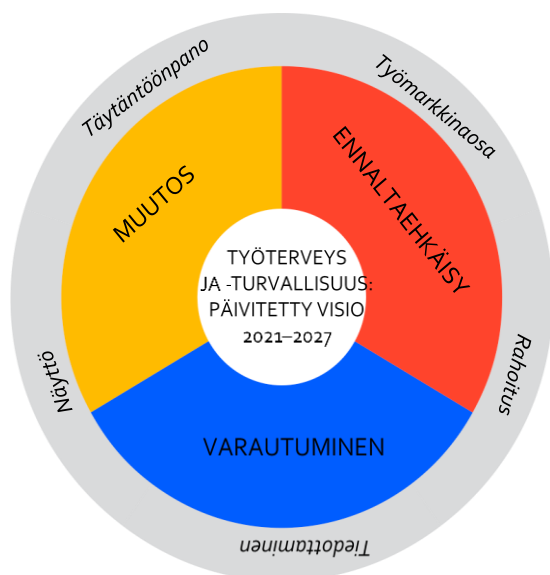
tilanteen monimutkaisuutta, ja pandemian seurauksena työterveys ja -turvallisuus sekä kansanterveyspolitiikka kytkeytyvät toisiinsa tiukemmin kuin koskaan aiemmin.

Strategiakehyksessä keskitytään näin ollen tulevina vuosina **kolmeen monialaiseen päätavoitteeseen**:

- ennakoitua muutoksia, joita vihreä ja digitaalinen **siirtymä** sekä väestöllinen muuntuminen ovat aiheuttaneet uudenaikaisessa työelämässä, sekä hallitaan niitä
- tehostetaan työtapa- ja ammattitautien **ehkäisyä**
- **varaudutaan** paremmin mahdollisiin tuleviin terveyskriiseihin.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on toteutettava toimia EU:n tasolla sekä kansallisella, alakohtaisella ja yritystasolla.

Edellä mainittujen kolmen tavoitteen täytäntöönpanoa tuetaan i) käymällä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, ii) parantamalla näyttöpohjaa, iii) vahvistamalla täytäntöönpanon valvontaa, iv) välittämällä tietoa ja v) myöntämällä rahoitusta.

2.1. Muutosten ennakointi ja hallinta

Monien tehtävien, työskentelymallien ja työpaikkojen luonne on muuttumassa. **Vihreä ja digitaalinen siirtymä** ovat vauhdittaneet sellaisten työpaikkojen syntymistä, joita ei vielä kymmenen vuotta sitten tunnettu. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman²², EU:n digitaalistrategian²³ ja Euroopan uuden teollisuusstrategian²⁴ on yhdessä tarkoitus i) tuottaa suuria investointeja, ii) edistää kasvua, innovointia ja

²² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi

²³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_fi

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52020DC0102>

työpaikkojen luomista sekä iii) tarjota työntekijöille, yrityksille ja itsenäisille ammattinharjoittajille joustavuutta ja mahdollisuuksia. EU:n vuosien 2021–2027 talousarviosta osoitetaan muun muassa Next Generation EU -välineen kautta 1,8 biljoonaa euroa näille aloitteille sekä kestäväen elpymisen edistämiseen. Samaan aikaan väestörakenteen muutoksesta johtuva Euroopan työvoiman ikääntyminen vaatii jatkuvia pohdintoja ja toimia. Työterveydellä ja -turvallisuudella on tässä yhteydessä keskeinen rooli, sillä työntekijöiden ikääntyessä työympäristöä ja työtehtäviä on mukautettava heidän erityistarpeisiinsa ja riskit on minimoitava. Väestön ikääntymistä koskevalla vihreällä kirjalla²⁵ on sen vuoksi käynnistetty keskustelu, jossa käsitellään muun muassa ikääntyneiden työntekijöiden työmarkkinoille osallistumisen edellytyksiä.

Tekniikan kehitys voi tarjota työntekijöille uusia mahdollisuuksia heidän elämänsä ja uransa kaikissa vaiheissa. Työntekijöille, myös vammaisille tai ikääntyneille työntekijöille, sekä heidän työnantajilleen voidaan tarjota digitaaliteknologian avulla heidän terveyttään ja hyvinvointiaan tukevia digitaalisia ratkaisuja. Tällainen tekniikan kehitys voi tarjota uusia mahdollisuuksia edistää sekä naisten että miesten työ- ja yksityiselämän tasapainoa ja tukea työterveyden ja -turvallisuuden täytännönpanoa antamalla käyttöön helppokäyttöisiä välineitä, tiedottamalla ja tehostamalla työsuojelutarkastuksia. Robotisaatio, tekoälyn käyttö ja etätöiden yleistyminen vähentävät vaarallisiin tehtäviin liittyviä riskejä, muun muassa erittäin saastuneissa paikoissa, kuten jätevesijärjestelmissä, kaatopaikoilla tai maatalouden kaasudesinfiointialueilla, suoritettavien tehtävien yhteydessä. Uudet teknologiat aiheuttavat kuitenkin myös lukuisia haasteita. Niihin ovat syynä i) työntekoaikojen ja -paikkojen yhä suurempi vaihtelu sekä ii) uusiin välineisiin ja koneisiin liittyvät riskit. Ilmastonmuutos voi myös vaikuttaa työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen, muun muassa lämpötilan nousun sekä ilmansaasteiden ja äärimmäisten sääilmiöiden lisääntymisen seurauksena.

- *EU:n työterveys- ja työturvallisuussäätöjen nykyaikaistaminen ja yksinkertaistaminen vihreän ja digitaalisen siirtymän yhteydessä*

EU:n työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntö kattaa jo monia **riskejä, jotka johtuvat toimialojen, välineiden ja työpaikkojen muuttumisesta**. Viime vuosina on nykyaikaistettu neljä työterveys- ja työturvallisuusalan direktiiviä, joissa käsitellään henkilönsuojaimia, aluksilla tapahtuvaa sairaanhoitoa, biologisille tekijöille altistumista työssä ja altistumista kemiallisille tekijöille.²⁶ Komissio on ehdottanut myös konedirektiivin²⁷ tarkistamista. Kyseisessä direktiivissä käsitellään digitalisaatiosta ja koneiden käytöstä johtuvia riskejä, jotka ovat merkityksellisiä myös työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden kannalta. Komissio ehdottaa lisäksi ensimmäistä tekoälyyn

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0050&qid=1624606577475&from=FI>

²⁶ Henkilönsuojaimet (neuvoston direktiivi 89/656/ETY), aluksilla tapahtuva sairaanhoito (neuvoston direktiivi 92/29/ETY), biologisille tekijöille altistuminen työssä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/54/EY) ja työperäisen altistumisen viiteraja-arvojen viides luettelo (komission direktiivi 2019/1831).

²⁷ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2019-Machinery-Directive-revision_fi

liittyvää oikeudellista kehystä, joka koskee tiettyjen työllisyyden, työntekijöiden johtamisen ja itsenäisen ammatinharjoittamisen aloilla käytettävien tekoälyjärjestelmien riskejä.²⁸ Merkittävä teknologian kehitys, etenkin **näyttöpäätteiden ja työpaikkojen** kehittäminen, sekä ikääntyvän työvoiman kehittyvät tarpeet ja valmiudet edellyttävät kuitenkin, että asiaankuuluvaa lainsäädäntöä päivitetään edelleen. ”Industry 5.0” -raportissa²⁹ esitetään visio siitä, miten Euroopan teollisuus voisi johtaa vihreää ja digitaalista siirtymää sovittamalla työntekijöiden oikeudet ja tarpeet yhteen teknologian kehityksen ja maapallon kestävyysrajojen kanssa.

Muun muassa digitalisaation seurauksena muuttuvat työn muodot ja etätyötä tekevän väestön määrän merkittävä lisääntyminen vaativat myös luomaan uusia työterveys- ja työturvallisuusratkaisuja sekä päivittämään jo käytössä olevia. Langattoman ja matkaviestinteknologian sekä muiden kehittyneiden teknologioiden nopea käyttöönotto – ja tämäläyppisten laitteiden lisääntynyt käyttö työtehtävissä – vaatii analysoimaan tarkemmin työntekijöiden altistumista optiselle säteilylle ja sähkömagneettisille kentille sekä tehokkaampien laitteiden mahdollisia haitallisia terveysvaikutuksia.

Komissio seuraa työn uusien muotojen ja liiketoimintamallien yleistä kehitystä, erityisesti silloin, kun ne liittyvät internet-pohjaiseen tilaustalouteen (on-demand economy). Se on käynnistänyt työmarkkinaosapuolten kuulemisen toisen vaiheen ja aikoo tehdä vuoden 2021 lopussa aloitteen digitaalisten alustojen kautta työskentelevien ihmisten työolojen parantamiseksi, elleivät työmarkkinaosapuolet ole valmiita neuvottelemaan keskenään.³⁰ Kyseisen aloitteen yhtenä keskeisenä tavoitteena on varmistaa kaikille alustojen kautta työskenteleville ihmisille asianmukaiset työolot, jotka kattavat myös terveyden ja turvallisuuden. Tämä selkeyttää tilannetta etenkin sellaisen unionin työterveys- ja työturvallisuussäännösten osalta, jota sovelletaan työntekijöiksi katsottaviin henkilöihin mutta ei itsenäisiin ammatinharjoittajiin.

Joidenkin nykyisillä ja kehittymässä olevilla aloilla käytössä olevien vaarallisten aineiden tämänhetkisiä raja-arvoja on tarkistettava³¹, kun useiden Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja EU:n kestävyttä edistävän kemikaalistrategian³² piiriin kuuluvien aloitteiden täytäntöönpano on käynnistymässä. Tämä on tärkeää sekä vihreän siirtymän että työperäisten sairauksien, erityisesti syövän, ehkäisemisen kannalta (ks. myös kohta 2.2). **Lyijy** ja **koboltti** ovat kaksi vaarallista ainetta, joita käytetään yleisesti uusiutuvan energian teknologioissa ja akkujen tuotannossa, ja tuoreiden tieteellisten tietojen mukaan lyijyn raja-arvoja olisi tarkistettava ja koboltin raja-arvot vahvistettava.

²⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-regulation-laying-down-harmonised-rules-artificial-intelligence>

²⁹ https://ec.europa.eu/info/news/industry-50-towards-more-sustainable-resilient-and-human-centric-industry-2021-jan-07_fi

³⁰ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=522&furtherNews=yes&newsId=10025>

³¹ <https://echa.europa.eu/fi/oels-activity-list/-/substance-rev/25140>

³² https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f815479a-0f01-11eb-bc07-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF

Myös **asbesti** kuuluu tällaisiin aineisiin. Asbestialtistus voi olla terveydellinen riskitekijä rakennusten perusparannusaallon³³ yhteydessä, kun rakennuksia kunnostetaan perusparannusaallon tavoitteen mukaisesti, jotta ne soveltuvat Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaiseen ilmastoneutraaliin tulevaisuuteen. Vaikka asbestia ei saa enää valmistaa tai käyttää EU:ssa, työntekijöille aiheuttavat ongelmia rakennusten korjaustyöt, joiden aikana rakennuksista joudutaan usein poistamaan useita vuosia aiemmin käytettyä asbestia. Asbestialtistus aiheuttaa vuosittain Euroopassa noin 88 000 ihmisen kuoleman, ja se on syynä 55–85 prosenttiin työperäisistä keuhkosyövistä. Asbestialtistuksesta johtuvan kuolleisuuden arvioidaan lisääntyvän edelleen 2020-luvun loppupuolelle ja 2030-luvulle saakka³⁴. Työntäjille on jo määrätty tiukkoja suojele-, suunnittelu- ja koulutusvelvoitteita. Asbestialtistuksen raja-arvoja on kuitenkin alennettava tuoreimman tieteellisen näytön perusteella. Tätä varten komissio käynnistää työmarkkinaosapuolten kanssa toisen kuulemisen³⁵ samaan aikaan tämän strategiakehyksen kanssa.

- ***Painopiste psykososiaalisiin riskeihin***

Jo ennen pandemiaa noin 84 miljoonaa ihmistä³⁶ kärsi EU:ssa mielenterveysongelmista. Noin puolet työntekijöistä EU:ssa katsoo stressin olevan yleistä heidän työpaikallaan, ja stressi on osasyynä noin puoleen kaikista menetetyistä työpäivistä. Lähes 80 prosenttia johtajista on huolissaan työperäisestä stressistä.³⁷

Pandemian seurauksena lähes 40 prosenttia työntekijöistä³⁸ alkoi tehdä etätöitä täyspäiväisesti.³⁹ Etätöy hämärtää työ- ja yksityiselämän perinteisiä rajoja ja lisää entisestään **psykososiaalisia ja ergonomisia riskejä** yhdessä muiden etätöihin liittyvien suuntausten, kuten jatkuvan tavoitettavuuden, sosiaalisen vuorovaikutuksen puutteen sekä tieto- ja viestintäteknologian käytön lisääntymisen, kanssa.

Tutkimukset viittaavat siihen, että psykososiaaliseen hyvinvointiin kohdistuvien vaarojen torjunta on monivaiheinen prosessi, joka vaatii työympäristön muutoksia. Euroopan komissio rahoittaa hankkeita, joissa puututaan näihin haasteisiin. Hankkeissa pyritään kehittämään ja panemaan täytäntöön toimenpiteitä, joilla edistetään mielenterveyttä ja

³³ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: *Euroopan rakennusten perusparannusaalto – ympäristöystävällisempiä rakennuksia, lisää työpaikkoja ja parempaa elämänlaatua*, COM(2020) 662 final.

³⁴ Asbestityöt energiaperuskorjaushankkeissa (oma-aloitteinen lausunto). <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/news/workers-health-should-not-be-jeopardised-order-make-buildings-energy-efficient>

³⁵ Kuulemisasiakirjat julkaistaan täällä: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?advSearchKey=consultationsocialpartners&mode=advancedSubmit&catId=22&doc_submit=&policyArea=0&policyAreaSub=0&country=0&year=0&langId=fi

³⁶ https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/state/docs/2018_healthatglance_rep_en.pdf

³⁷ Eurofound ja EU-OSHA (2014), Psychosocial risks in Europe: Prevalence and strategies for prevention, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

³⁸ Vuoden 2020 alussa sitä vastoin joka kymmenes palkansaaja teki EU:ssa etätöitä täyspäiväisesti tai satunnaisesti, ja yleensä etätöy koski korkeaa ammattitaitoa vaativia ammatteja tieto- ja viestintäteknologian alalla sekä osaamiskeskeisillä aloilla.

³⁹ https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc120945_policy_brief_-_covid_and_telework_final.pdf

ehkäistään mielenterveysongelmia työssä. Erityisesti Horisontti 2020 -puiteohjelman piiriin kuuluvien Magnet4Europe-hankkeen⁴⁰ ja EMPOWER-hankkeen⁴¹ odotetaan tuottavan innovatiivisia tuloksia. RESPOND-hanke⁴² on suunnattu terveydenhuolto- ja sairaanhoitoalojen välttämättömille työntekijöille, ja sen tarkoituksena on puuttua covid-19-pandemian haitallisiin mielenterveysvaikutuksiin.

Komissio aikoo

- nykyaikaistaa **digitalisaatioon** liittyvää työterveyden ja -turvallisuuden lainsäädäntökehystä tarkistamalla **työpaikoista** annettua direktiiviä⁴³ ja **näyttöpäätetyöstä** annettua direktiiviä⁴⁴ vuoteen 2023 mennessä
- ehdottaa **suojaavia raja-arvoja**
 - **asbestille** asbestialtistuksesta työssä annetussa direktiivissä⁴⁵ vuonna 2022
 - **lyijylle** ja **di-isosyanaatille** kemiallisista tekijöistä annetussa direktiivissä⁴⁶ vuonna 2022
 - sekä **koboltille** syöpäsairauden vaaraa ja perimän muutoksia koskevassa direktiivissä vuoden 2024 ensimmäisen neljänneksen aikana.
- käynnistää EU-OSHA:n Terveellinen työ -kampanjan 2023–2025, jossa käsitellään turvallisen ja terveellisen **digitaalisen** tulevaisuuden luomista ja erityisesti **psykososiaalisia ja ergonomisia** riskejä
- valmistella yhteistyössä jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten kanssa **mielenterveyttä työssä käsittelevän ei-lainsäädännöllisen EU:n tason aloitteen**, jossa arvioidaan uusia työntekijöiden mielenterveyteen liittyviä kysymyksiä ja esitetään toimintaohjeita ennen vuoden 2022 loppua
- kehittää analyttisen perustan⁴⁷, **sähköisiä välineitä ja ohjeita** vihreisiin ja digitaalisiin työpaikkoihin ja prosesseihin liittyviä riskienarviointeja varten ottaen huomioon erityisesti **psykososiaaliset ja ergonomiset riskit**
- pyytää tehokkaita terveysinvestointikeinoja käsittelevää asiantuntijapaneelia⁴⁸ esittämään vuoden 2021 loppuun mennessä lausunnon **terveydenhuoltoalan työntekijöiden ja muiden välttämättömien työntekijöiden mielenterveyden**

⁴⁰ <https://cordis.europa.eu/project/id/848031>

⁴¹ <https://cordis.europa.eu/project/id/848180>

⁴² <https://www.respond-project.eu>

⁴³ Neuvoston direktiivi 89/654/ETY, annettu 30 päivänä marraskuuta 1989, työpaikoille asetettavista turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista.

⁴⁴ Neuvoston direktiivi 90/270/ETY, annettu 29 päivänä toukokuuta 1990, turvallisuutta ja terveyttä varten näyttöpäätetyölle asetettavista vähimmäisvaatimuksista.

⁴⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/148/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät asbestialtistukseen työssä.

⁴⁶ Neuvoston direktiivi 98/24/EY, annettu 7 päivänä huhtikuuta 1998, työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemisesta työpaikalla esiintyviin kemiallisiin tekijöihin liittyviltä riskeiltä.

⁴⁷ Vuosien 2021–2024 työterveyttä ja -turvallisuutta koskevat yleiskatsaukset digitalisaatiosta ja psykososiaalisista riskeistä yhteistyössä EU-OSHA:n kanssa.

⁴⁸ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/expert_panel/docs/mandate_workforce_mental-health_en.pdf

tukemisesta

- varmistaa asianmukaisia jatkotoimia Euroopan parlamentin päätöslauselmalle **oikeudesta olla tavoittamattomissa**⁴⁹.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- saattamaan ajan tasalle kansalliset oikeudelliset kehyksensä työmarkkinaosapuolia kuullen, jotta voidaan puuttua vihreän ja digitaalisen siirtymän työterveyttä ja -turvallisuutta koskeviin riskeihin ja mahdollisuuksiin. Jäsenvaltioiden olisi keskityttävä käyttämään digitaalisia välineitä työsuojelutarkastusten tehostamiseksi sekä ehkäisemällä että havaitsemalla lainsäädännön rikkomisia
- järjestämään vertaisarvioiteja, joissa käsitellään työhön liittyviä psykososiaalisia ja ergonomisia ongelmia
- vahvistamaan psyykkisiä ja psykososiaalisia riskejä koskevan tilanteen seuranta ja siihen liittyvää tiedonkeruuta eri aloilla.

Komissio kehottaa työmarkkinaosapuolia

- ryhtymään toimiin ja saattamaan vuoteen 2023 mennessä ajan tasalle voimassa olevat alojen väliset ja alakohtaiset sopimukset, jotta voidaan käsitellä uusia digitaalisiin työmarkkinoihin ja erityisesti psykososiaalisiin ja ergonomisiin riskeihin liittyviä työterveys- ja työturvallisuuskysymyksiä
- etsimään yhteisesti sovittuja ratkaisuja etätöön ja digitalisaation tuomiin haasteisiin ja käsittelemään oikeutta olla tavoittamattomissa Euroopan työmarkkinaosapuolten digitalisaatiota koskevan puitesopimuksen⁵⁰ pohjalta.

2.2. Työperäisten sairauksien ja työtapaturmien ennaltaehkäisyn parantaminen

Työperäiset kuolemantapaukset olisi pyrittävä minimoimaan kaikin keinoin. Tämä vastaa EU:n **Vision Zero -lähestymistapaa**⁵¹, **jossa tavoitteena on poistaa työperäiset kuolemantapaukset**. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tällä

⁴⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0021_FI.html

⁵⁰ https://www.etuc.org/system/files/document/file2020-06/Final%2022%2006%2020_Agreement%20on%20Digitalisation%202020.pdf

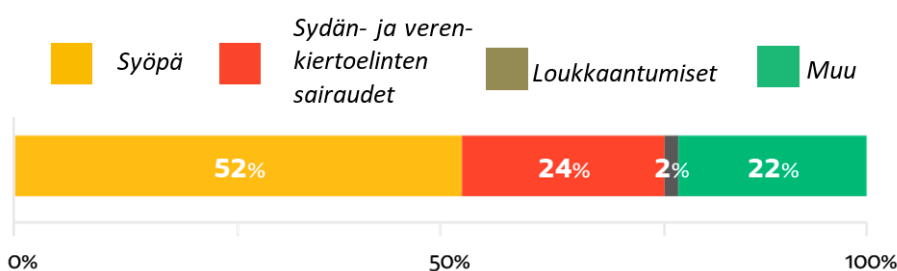
⁵¹ Vahvasta sosiaalisesta Euroopasta oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi 17. joulukuuta 2020 annetussa Euroopan parlamentin päätöslauselmassa (2020/2084(INI)) jäsenvaltioita kehoitetaan sitoutumaan työperäisten kuolemantapausten poistamiseen ja työperäisten sairauksien vähentämiseen vuoteen 2030 mennessä, ja siinä komissiota kehoitetaan laatimaan uusi työterveys- ja työturvallisuusstrategia tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

strategiakehyksellä pyritään vahvistamaan **ennaltaehkäisyn kulttuuria** sekä organisaatioissa että yksittäisten työntekijöiden keskuudessa. Työperäisten kuolemantapausten ennaltaehkäiseminen edellyttää i) työpaikoilla tapahtuneiden **onnettomuuksien ja kuolemantapausten perusteellista tutkintaa**, ii) näiden **onnettomuuksien ja kuolemantapausten syiden** tunnistamista ja **niihin puuttumista**, iii) työtaturmiin, vammoihin ja ammattitauteihin liittyvistä riskeistä **tiedottamista** sekä iv) nykyisten sääntöjen ja suuntaviivojen **täytäntöönpanon valvonnan tehostamista**. Läheltä piti -tapauksista ja kriittisistä vaaratilanteista saadut kokemukset – ja tällaisia tapauksia koskevien tietojen vaihto – parantavat tapausten analysointia ja niiden ennaltaehkäisyä koko EU:ssa. Esimerkiksi maa- ja metsätalouseläällä onnettomuuksien ja kuolemantapausten määrä on EU:ssa edelleen kestämättömän suuri. Tämän osalta keskeistä on luotettavan tiedon saaminen maataloilla tapahtuneiden onnettomuuksien ja kuolemantapausten määrästä sekä laaja tietoisuuden lisääminen, myös tilalla asuvia lapsia ja muita perheenjäseniä uhkaavista riskeistä.

Työperäisten kuolemantapausten syyt

EU:ssa työperäisten kuolemantapausten **yleisin syy on syöpä** (kaavio 3). Syöpää aiheuttavat aineet työympäristössä ovat osasyynä arviolta 100 000 työperäiseen syöpäkuolemaan vuodessa. Toimet työperäisten syöpätapausten torjumiseksi ovat keskeinen osa EU:n syöväntorjuntasuunnitelmaa⁵², jossa esitetään EU:n uusi lähestymistapa kestävään syövän ennaltaehkäisyyn ja hoitoon. EU:n sitoumus työperäisten syöpätapausten torjumiseen on myös linjassa syöpää aiheuttavia aineita koskevan EU:n vuosien 2020–2024 etenemissuunnitelman⁵³ strategian kanssa. Etenemissuunnitelmaan osallistuvat jäsenvaltiot ja työmarkkinaosapuolet aikovat panna pikaisesti täytäntöön EU:n tasolla hyväksytyt raja-arvot ja muut säännökset, ja näin ne rajoittavat altistumista 26 vaaralliselle aineelle, mikä parantaa noin 40 miljoonan työntekijän työoloja.

Kaavio 3: Työperäisten kuolemantapausten syyt (%) EU:ssa⁵⁴

Lähde: Työtaturmia ja työperäisiä sairauksia koskevien kustannusten kansainvälinen vertailu (EU-OSHA, 2017).

Toinen keskeinen näkökohta työntekijöiden suojelun parantamisessa on työperäisten sydänsairauksien ja aivohalvauksien ja muiden **työperäisten sydän- ja verenkiertoelinten sairauksien** torjunta. Vaikka sydän- ja verenkiertoelinten sairaudet

⁵² https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/non_communicable_diseases/docs/eu_cancer-plan_fi.pdf

⁵³ <https://roadmaponcarnogens.eu/>

⁵⁴ Nämä EU:ta koskevat luvut ovat peräisin vuotta 2021 edeltävältä ajalta, eli niissä otetaan huomioon myös Yhdistynyt kuningaskunta.

ovat **toiseksi yleisin työperäisten kuolemantapausten syy** EU:ssa (kaavio 3), niiden taustalla vaikuttavista tekijöistä ja kytköksistä työperäisiin riskeihin tiedetään vain vähän. Tämä vaikeuttaa asianmukaisten ennaltaehkäisytoimenpiteiden toteuttamista työpaikoilla. Lisätutkimuksen ja tiedonkeruun sekä terveyden edistämisen työpaikoilla olisikin oltava etusijalla sekä EU:n että kansallisella tasolla. Näissä toimissa olisi keskityttävä myös **tuki- ja liikuntaelimistön sairauksiin**, joista miljoonat työntekijät EU:ssa kärsivät.⁵⁵ Työperäiset tuki- ja liikuntaelimistön sairaudet voivat pahimmillaan johtaa vammautumiseen, eivätkä ne yleensä liity vain yhteen tekijään vaan erilaisten fyysisten, psykososiaalisten, yksilöllisten ja organisaatioon sidoksissa olevien tekijöiden yhdistelmään.

- ***Vaaralliset aineet***

Vaarallisia aineita esiintyy lähes kaikilla työpaikoilla, ja miljoonat työntekijät EU:ssa altistuvat näille aineille päivittäin.

Vaarallisten aineiden käyttöön puuttuminen tieteellisen arvioinnin pohjalta, kolmikantaisen ACSH:n kuuleminen ja kaikkien sidosryhmien tiivis osallistuminen ovat osoittautuneet tehokkaiksi keinoiksi, vaikka ne edellyttävätkin paljon aikaa ja resursseja. Menetelmiä vaarallisiin aineisiin puuttumiseksi päivitetään edelleen tämän strategiakehyksen puitteissa. Näin pyritään tunnistamaan lisää mahdollisia **tapauksia, joissa työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvien raja-arvojen määrittäminen** päätöksentekoprosessissa voi olla hyödyllistä. Lisäksi komissio jatkaa työterveys- ja työturvallisuusalan yhtenäistämistä REACH-asetuksen⁵⁶ kanssa varmistaakseen, että työntekijöiden suojelussa noudatetaan ”**yksi aine, yksi arviointi**” -lähestymistapaa ja parempaa sääntelyä koskevaa päivitettyä lähestymistapaa.

Parhailtaan käynnissä oleva lainsäädäntömenettely, joka koskee **akryylinitriilin, nikkelyhdisteiden ja bentseenin** raja-arvojen asettamista syöpäsairauden vaaraa ja perimän muutoksia koskevan direktiivin⁵⁷ puitteissa, auttaa parantamaan yli miljoonan työntekijän suojelua syöpää ja perimän muutoksia aiheuttavilta aineilta. Lisäksi ACSH määrittää, mihin aineisiin syöpäsairauden vaaraa ja perimän muutoksia koskevan direktiivin ja kemiallisia tekijöitä direktiivin puitteissa olisi keskityttävä ensisijaisesti, jotta varmistetaan ajantasaiset raja-arvot vaarallisille kemikaaleille.

Euroopan parlamentin vaatimusten mukaisesti etusijalla ovat **lisääntymiselle vaarallisille aineille** altistuvien työntekijöiden suojelun ajantasaistaminen ja laajentaminen. Lisääntymiselle vaaralliset aineet voivat vaikuttaa kahdella eri tavalla: ne voivat vaikuttaa i) sukupuolitoimintoihin ja hedelmällisyyteen sekä ii) sikiön tai lapsen kehitykseen. Nämä ovat vakavia terveysriskejä, jotka voivat johtaa keskenmenoihin, lapsen syntymiseen kuolleena tai lapsen kognitiivisen kehityksen heikentymiseen.

⁵⁵ <https://healthy-workplaces.eu/fi/about-topic/what-issue>

⁵⁶ Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista annettu asetus (https://ec.europa.eu/environment/chemicals/reach/reach_en.htm).

⁵⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0571>

Pessimistisimmän arvion mukaan lisääntymiselle vaaralliset aineet saattavat olla vuosittain jopa 1 274 uuden lisääntymiserveytyteen liittyvän sairaustapauksen taustalla, mikä aiheuttaa vuosittain 381 miljoonan euron kustannukset. Eniten lisääntymiselle vaarallisiin aineisiin liittyviä sairauksia aiheuttaa **lyijy**.⁵⁸ Tuleva ehdotus lyijyä koskevista tiukemmista sitovista raja-arvoista on näin ollen merkittävä edistysaskel lisääntymiselle vaarallisten aineiden torjunnassa. Lisäksi on olennaisen tärkeää laatia yksityiskohtainen luettelo sellaisista tärkeimmistä lisääntymiselle vaarallisista aineista, joihin on puututtava kiireellisesti. Samanaikaisesti ACSH:n kemikaaleja käsittelevä työryhmä jatkaa keskusteluja siitä, pitäisikö lisääntymiselle vaaralliset aineet ja vaaralliset lääkkeet lisätä syöpäsairauden vaaraa ja perimän muutoksia koskevaan direktiiviin, sekä keskusteluja raja-arvojen määrittämiseksi käytettävistä menetelmistä.

Euroopan parlamentti ja sidosryhmät ovat myös korostaneet tarvetta suojella **vaarallisille lääkkeille** ja muille riskeille altistuvaa terveydenhuollon henkilöstöä. Euroopan komissio ja EU-OSHA ovat käynnistäneet asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa kattavia tutkimuksia ja vuoropuheluita siitä, miten puuttua näihin riskeihin osana tehokasta terveydenhuoltoa. Tämä on paljastanut, että jatkokoulutukselle, ohjeistamiselle ja ohjaukselle on suuri tarve, ja se on myös tuonut esiin haasteet, jotka liittyvät sitovan lainsäädännön antamiseen tämän ongelman ratkaisemiseksi.

Terveyden edistäminen työpaikoilla

Terve työvoima on vahvan ja häiriönsietokykyisen talouden ja yhteiskunnan perusta. Terveellisten elämäntapojen edistäminen työpaikalla voi vähentää merkittävästi poissaoloja, sairaustapauksia ja ei-tarttuvien tautien (kuten syövän, lihavuuden, sydän- ja verenkierroelinten sairauksien ja diabeteksen) esiintymistä. Esimerkiksi EU:n syöväntorjuntasuunnitelman puitteissa käynnistetään toimia syöpäriskejä ja syövän taustatekijöitä koskevan terveystietämisen parantamiseksi, jotta työntekijät ja myös muu väestö saavat tarvittavat tiedot ja välineet tehdäksään terveellisempiä valintoja.

Työpaikat, joilla kaikki otetaan huomioon

Työvoiman moninaisuuden, myös sukupuolten välisten erojen ja eriarvoisuuden, huomioon ottaminen ja työntekijöiden syrjinnän torjuminen on ratkaisevan tärkeää sekä nais- että miestyöntekijöiden turvallisuuden ja terveyden varmistamiseksi ja myös työperäisiä riskejä arvioitaessa. Esimerkiksi pandemia toi esiin riskejä, jotka liittyvät huonosti mukautettuihin työvälaineisiin ja laitteisiin (muun muassa tilanteissa, joissa terveydenhuoltoalalla työskentelevien naisten on käytettävä miehille tarkoitettuja henkilökohtaisia suojaimia), sekä tarpeen antaa täsmällistä, oikea-aikaista ja helposti ymmärrettävää tietoa, jotta varmistetaan, että kaikki työntekijät, myös heikoimmassa asemassa olevat, voivat ymmärtää työpaikan säännöt ja käyttää oikeuksiaan esteettä. Arvioitaessa ja priorisoitaessa riskejä, joiden perusteella toimia toteutetaan, kannustetaan toimimaan niin, että vältetään sukupuolittuneita käytäntöjä. Tämä tapahtuu varmistamalla, että i) työntekijöitä kuultaessa **sukupuolet** ovat tasapuolisesti

⁵⁸ Lisääntymiselle vaarallisia aineita koskeva tutkimus. <https://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=fi>

edustettuina, ii) koulutus on mukautettu työntekijöiden henkilökohtaiseen tilanteeseen ja että iii) ollaan tietoisia sellaisiin ammatteihin liittyvistä riskeistä, jotka on jo pitkään jätetty huomiotta tai joita on pidetty ”kevyenä työnä” (kuten hoitajan tai siivoojan työ).

Komissio aikoo esittää vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan vuosien 2021–2030 strategiansa⁵⁹ mukaisesti **vammaisten** työmarkkinatulosten parantamista koskevan paketin. Siinä tarjotaan ohjeita ja tukea vastavuoroiseen oppimiseen, jotta voidaan taata työterveys ja -turvallisuus sekä ammatillisen kuntoutuksen järjestelmät kroonisten sairauksien tai työtapaturmien tapauksessa.

Työpaikalla tapahtuva väkivalta, häirintä ja syrjintä, perustuipa se sitten sukupuoleen, ikään, vammaisuuteen, uskontoon tai vakaumukseen, rotuun tai etniseen alkuperään tai sukupuoliseen suuntautumiseen, voi vaikuttaa työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen, ja näin sillä voi olla kielteisiä vaikutuksia sekä asianomaisille että heidän perheilleen, työtovereilleen, organisaatioilleen ja koko yhteiskunnalle. Työpaikalla tapahtuva väkivalta, häirintä ja syrjintä voivat johtaa myös työntekijöiden hyväksikäyttöön. Komissio aikoo arvioida, miten työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevaa direktiiviä (2009/52/EY) voitaisiin tehostaa muun muassa erityisen haavoittuvassa asemassa olevia työntekijäryhmiä koskevien työsuojelutarkastusten osalta. Komissio on esittänyt ehdotuksen neuvoston päätökseksi, joka koskee jäsenvaltioiden valtuuttamista ratifioimaan, Euroopan unionin edun vuoksi, väkivaltaa ja häirintää koskeva Kansainvälisen työjärjestön vuoden 2019 yleissopimus (yleissopimus nro 190).⁶⁰ Tämä yleissopimus sisältää myös erityisiä sääntöjä, jotka koskevat sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa ja häirintää työpaikalla ja joita vahvistetaan vuosia 2020–2025 koskevassa Euroopan sukupuolistrategiassa⁶¹ ilmoitetulla tulevilla lainsäädäntöehdotuksella, joka koskee naisiin kohdistuvan, sukupuoleen perustuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista.

Komissio aikoo

- edistää työperäisten kuolemantapausten osalta **Vision Zero -lähestymistapaa**
 - kehittämällä työtapaturmia ja ammattitauteja koskevien tietojen keruuta ja analysoimalla jokaisen työhön liittyvän kuolemantapausten tai loukkaantumisen perimmäiset syyt
 - perustamalla ACSH:n alaisuuteen erityisen Vision Zero -kolmikantatyöryhmän ja kehittämällä kohdennettuja toimia ja välineitä tiedon välittämiseksi
 - vahvistamalla täytäntöönpanon valvontaa siten, että se tukee SLIC:tä antamaan tietoa työperäisten kuolemantapausten vähentämisestä yrityksissä, hyvien käytäntöjen jakamisessa sekä työsuojeluviranomaisten koulutuksen lisäämisessä
- saattaa vaarallisia aineita koskevat EU:n säännöt ajan tasalle torjuakseen **syöpä- ja**

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=fi&pubId=8376&furtherPubs=yes>

⁶⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0024>

⁶¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52020DC0152>

hengityselinsairauksia sekä lisääntymisterveyteen liittyviä sairauksia

- käynnistämällä vuonna 2023 syöpäsairauden vaaraa ja perimän muutoksia koskevan direktiivin⁶² puitteissa työmarkkinaosapuolten kuulemisen **hitsausuurujen, polysyklisen aromaattisten hiilivetyjen, isopreenin ja 1,4-dioksaanin** alennetuista raja-arvoista
- laatimalla luettelon sellaisista **lisääntymiselle vaarallisista aineista**, joiden käyttöön on puututtava ensisijaisesti asiaankuuluvilla direktiiveillä vuoden 2021 loppuun mennessä
- antaa vuoteen 2022 mennessä päivitettyt ohjeet muun muassa koulutusta, menettelytapasääntöjä, valvontaa ja seurantaa varten työntekijöiden suojelemiseksi **vaarallisille lääkkeille** altistumiselta
- laatia yhteistyössä EU-OSHAn kanssa yleiskatsauksen työterveydestä ja -turvallisuudesta **terveydenhuolto- ja hoitoalalla** vuoden 2024 ensimmäiseen vuosineljännekseen mennessä
- tukea tiedon antamista **tuki- ja liikuntaelimestön sairauksista, syövästä ja mielenterveydestä** sekä **työpaikkahäirinnästä ja sukupuolittuneista käytännöistä työpaikoilla**
- antaa pk-yrityksille alakohtaista tietoa yhteistyössä EU-OSHAn kanssa
- ehdottaa ennen vuoden 2021 loppua lainsäädäntöaloitetta naisiin kohdistuvan, sukupuoleen perustuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- edistämään työperäisten kuolemantapausten osalta **Vision Zero** -tavoitteen toteutumista EU:ssa
- puuttumaan työperäisiin riskeihin, jotka liittyvät **sydän- ja verenkiertoelinten sairauksiin**
- tekemään eurooppalaista syöväntorjuntaohjeistoa tunnetuksi työntekijöiden keskuudessa heidän terveysosaamisensa parantamiseksi ja syöpäriskien vähentämiseksi
- arvioimaan riskejä ja puuttumaan niihin keskittyen erityisesti **pandemiasta eniten kärsineisiin ryhmiin**, kuten vammaisiin henkilöihin
- tukemaan aktiivisesti syöpää sairastavien ja syövästä selvinneiden työntekijöiden paluuta työyhteisöön, syrjimättömyyttä ja heidän työolojensa mukauttamista
- edistämään **sukupuolinäkökohtien huomioon ottamista** suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa
- puuttumaan aktiivisesti **terveydenhuoltoalalla esiintyviin vaaroihin** laatimalla ja panemaan täytäntöön turvallisia työmenetelmiä ja tarjoamalla **asianmukaista koulutusta**
- tarjoamaan parempaa riskinarviointi- ja ennaltaehkäisytoimenpiteisiin liittyvää

⁶² Direktiivin viides tarkistus.

ohjausta ja koulutusta, erityisesti mikro- ja pk-yrityksille

tarjoamaan **viljelijöille** maatilojen neuvontapalvelujen kautta **koulutusta**, jonka avulla kehitetään heidän taitojaan ja annetaan tietoa maatilojen terveys- ja turvallisuussäännöistä, mukaan lukien kemiallisten aineiden ja erityisesti kasvinsuojeluaineiden turvallinen käyttö. *Komissio kehottaa työmarkkinaosapuolia*

- kehittämään terveydenhuoltoalalle ohjeistuksen, jossa keskitytään muun muassa työntekijöiden suojeluun **vaarallisille lääkkeille** altistumiselta, ja valmistelemaan näin sähköisen interaktiivisen riskinarviointivälineen (OiRA) kehittämistä terveydenhuoltoalaa varten yhteistyössä EU-OSHAn kanssa.

2.3. Varautumisen parantaminen ja nopea reagointi uhkiin

Covid-19-pandemian kaltaisissa kriiseissä työterveys ja -turvallisuus on elintärkeässä roolissa siinä mielessä, että se auttaa työntekijöitä, yrityksiä ja hallituksia suojelemaan ihmishenkiä, hallitsemaan hyvinvointiin liittyviä riskejä ja varmistamaan liiketoiminnan jatkuvuuden ja kestävyuden. Sen vuoksi on tärkeää ottaa covid-19-pandemiasta opiksi ja parantaa varautumista mahdollisiin tuleviin terveyskriiseihin, ja lisäksi nämä opit on hyvä pitää mielessä myös palattaessa töihin pandemian jälkeen. Hygienian parantaminen, hillitsemistoimenpiteet ja mielenterveyden tukeminen olisi nostettava tärkeysjärjestyksessä ylemmäs vastamaalla tällaisiin kriiseihin nopeammin ja tehokkaammin, ja myös työterveyden ja -turvallisuuden sekä kansanterveyden välistä synergiaa olisi kehitettävä edelleen. Näin ollen tämä kehys edistää terveystaloutta ja auttaa parantamaan tulevaisuuden varautumista yhdessä covid-19-pandemiasta tähän asti saaduista kokemuksista annetun tiedonannon⁶³ kanssa.

Covid-19-pandemia on osoittanut, kuinka tärkeää on, että työnantajilla on velvoite laatia yleinen **riskinarviointia ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä** koskeva kehys, jossa käsitellään työntekijöihin terveystalouttilanteissa kohdistuvia terveystalouriskejä. Pandemia on tuonut entistä selkeämmin esille sen, että työntekijöillä on oltava sellainen työympäristö, joka vähentää tartuntatautien leviämiskä. EU-OSHA on kansallisia viranomaisia ja työmarkkinaosapuolia kuullen kehittänyt pandemian puhkeamisen jälkeen useita ohjeasiakirjoja ja välineitä⁶⁴, joiden kautta työnantajat, erityisesti pk-yritykset, ovat saaneet tietoa työterveys- ja työturvallisuusvaatimusten noudattamisesta pandemian eri vaiheissa.⁶⁵ Näitä ohjeita päivitetään sitä mukaa, kun riskejä opitaan vähitellen ymmärtämään paremmin tutkimuksen avulla, ja riskejä vastaavien kansanterveydellisten

⁶³ https://ec.europa.eu/info/files/communication-early-lessons-covid-19-pandemic_fi

⁶⁴ <https://osha.europa.eu/fi/themes/covid-19-resources-workplace>

⁶⁵ <https://osha.europa.eu/fi/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>

toimenpiteiden mukaisesti. Lisäksi komissio laatii EU:n laajuiset **työterveys- ja työturvallisuusmenettelyt ja -ohjeet hätätilanteita varten**, jotta mahdollisissa terveyskriiseissä toimenpiteitä voidaan toteuttaa nopeasti. Tämä käsittää muun muassa päivitettyjä riskinarviointeja koskevia säännöksiä, mekanismeja, joiden avulla jäsenvaltiot voivat tiedottaa komissiolle ajoissa eri aloilla ja työpaikoilla esiintyvistä terveysuhkista, sekä tähän liittyvät kansalliset työterveys- ja työturvallisuussuunnitelmat.

Pandemian aikana SARS-CoV-2-virus luokiteltiin kiireellisessä menettelyssä **biologia tekijöitä koskevan direktiivin** mukaisesti.⁶⁶ Tämä päätös auttaa varmistamaan työntekijöiden suojelun laitoksissa, joissa virusta käsitellään suoraan, kuten rokotteiden tuotanto- ja jakelukeskuksissa. Komissio seuraa nyt direktiivin täytäntöönpanoa sekä laatii työsuojelutarkastajille ohjeet, joiden avulla he voivat varmistaa toimenpiteiden asianmukaisen soveltamisen.

Pandemia toi esiin myös sen, että joissakin tapauksissa työntekijät, joiden asemapaikka vaihtelee, sekä rajat ylittävät työntekijät, mukaan lukien EU:ssa asuvat ja EU:n ulkopuoliset **kausityöntekijät**, voivat muita todennäköisemmin päätyä asumaan ja työskentelemään terveydelle haitallisissa tai turvattomissa oloissa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi heikotasoista tai ahdasta majoitusta tai tiedon puutetta näiden työntekijöiden oikeuksista. Komissio on laatinut covid-19-epidemian yhteydessä EU:n kausityöntekijöitä ja kuljetustyöntekijöitä koskevat suuntaviivat. Näissä suuntaviivoissa jäsenvaltioita ja yrityksiä kehoitetaan varmistamaan, että ne noudattavat välttämättömien ja heikossa asemassa olevien työntekijöiden suojelua koskevia velvoitteitaan, muun muassa täyttämällä työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvät velvoitteensa. Lisäksi Euroopan työviranomainen käynnisti Euroopan komission tuella kesäkuussa 2021 kausityöntekijöitä koskevan tiedotuskampanjan ”Rights for all seasons”⁶⁷, jossa se kiinnittää huomiota tarpeeseen edistää EU:n eri jäsenvaltioissa työskentelevien kausityöntekijöiden oikeudenmukaisia ja turvallisia työoloja. Myös EU-OSHA toteuttaa parhaillaan yhteistyössä SLIC:n kanssa kaikissa jäsenvaltioissa kyselytutkimusta, jossa kerätään työsuojelutarkastajien näkemyksiä riskialttiista ammanteista, kausityö mukaan lukien.

Vaikka EU:n työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva lähestymistapa keskittyy ennaltaehkäisyyn, on myös tärkeää tukea covid-19-tartunnan saaneita työntekijöitä sekä perheitä, jotka ovat menettäneet perheenjäseniä näiden altistuttua SARS-CoV-2-virukselle työpaikalla. Tässä yhteydessä useimmat jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet tunnustavansa covid-19-taudin ammattitaudiksi. Vaikka ammattitaudit liittyvät

Covid-19 tunnustetaan ammattitaudiksi tai työtapaturmaksi jo 25 jäsenvaltiossa. Esimerkiksi Ranskassa syyskuussa 2020 annetun hallituksen asetuksen mukaan tapaukset, joissa terveydenhuoltoalan tai vastaavan alan työntekijä tai ammattihenkilö sairastuu vakavaan hengitystieinfektioon, voidaan tunnustaa automaattisesti ammattitautitapauksiksi. Lisäksi Ranskassa on mahdollista saada korvausta tällaisissa tapauksissa. Tanskassa covid-19-tapaukset voidaan tunnustaa kaikissa ammateissa sekä ammattitaudeiksi että työtapaturmiksi ja niistä voi saada korvausta sen mukaisesti asiaankuuluvien viranomaisten arvioitua tapauksen.

⁶⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/54/EY, annettu 18 päivänä syyskuuta 2000, työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät biologisille tekijöille altistumiseen työssä.

⁶⁷ <https://www.ela.europa.eu/en/news/rights-all-seasons-european-labour-authority-supports-fair-work-seasonal-workers>

läheisesti sosiaaliturvaan, joka kuuluu kansalliseen toimivaltaan, **ammattitauteja koskevassa komission suosituksessa**⁶⁸ jäsenvaltioita kannustetaan tunnustamaan suosituksessa luetellut taudit ammattitaudeiksi lähentymisen edistämiseksi.

Komissio aikoo

- käynnistää välittömästi tiiviissä yhteistyössä kansanterveysalan toimijoiden kanssa perusteellisen arvioinnin pandemian vaikutuksista sekä EU:n ja kansallisten työterveys- ja työturvallisuuskehysten tehokkuudesta, kun on kyse hätämenettelyjen ja ohjeiden kehittämisestä toimenpiteiden nopeaa käyttöönottoa, täytäntöönpanoa ja seuranta varten **mahdollisissa tulevilla terveyskriiseissä**
- päivittää **ammattitauteja koskevan komission suosituksen** vuoteen 2022 mennessä **sisällyttämällä siihen covid-19-taudin**
- laatia **työsuojelutarkastajille** vuoteen 2022 mennessä **ohjeet** biologisia tekijöitä koskevan direktiivin mukaisten riskinarviointien ja riskinhallintatoimenpiteiden laadun arvioimiseksi.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- laatimaan tulevia kriisejä varten varautumissuunnitelmia osana kansallisia työterveys- ja työturvallisuusstrategioitaan, mukaan lukien EU:n suuntaviivojen ja välineiden täytäntöönpano
- laatimaan kansanterveydestä ja toisaalta työterveydestä ja -turvallisuudesta vastaavien viranomaisten välisiä koordinoituneita mekanismeja vuoteen 2023 mennessä
- lisäämään riskialttiissa ammateissa työskenteleviä kausityöntekijöitä koskevien työterveys- ja työturvallisuusvelvoitteiden noudattamisen seuranta ja tätä koskevia tehokkaita tarkastuksia
- vahvistamaan työsuojeluviranomaisten ja muiden asiaankuuluvien kansallisten viranomaisten välistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa terveys- ja turvallisuusvaatimusten parantamiseksi kaikilla toimialoilla.

3. PÄIVITETYN STRATEGIAKEHYKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tämän strategiakehyksen runko muodostuu seuraavista tekijöistä: i) vankka näyttöön perustuva **tietopohja**, ii) **työmarkkinaosapuolten** tiivis **vuoropuhelu**, iii) **rahoituksen** toteutuminen, iv) parempi **täytäntöönpanon valvonta** ja v) **tiedon antaminen**.

Jäsenvaltioiden on otettava **kansallisissa työterveys- ja työturvallisuusstrategioissaan huomioon vihreät ja digitaaliset kysymykset sekä parannettava ennaltaehkäisyä ja varautumista** varmistaakseen, että tieto päivitetystä toimenpiteistä ja lähestymistavoista ulottuu käytännön tasolle asti.

Yritysten tasolla tämä edellyttää **työnantajilta suunnitteluun liittyviä ja ennakoivia toimenpiteitä**. Yritysten tukemiseksi tässä siirtymässä tarvitaan kohdennettua ja

⁶⁸ Komission suositus, annettu 19 päivänä syyskuuta 2003, eurooppalaisesta ammattitautiluettelosta.

ajantasaista **ohjausta** sekä **tiedon jakamista ja digitaalisia välineitä**, joiden yhteydessä on keskityttävä erityisesti pk-yrityksiin, jotta varmistetaan paitsi työntekijöiden suojelun korkea taso ja kestävätkin ratkaisut myös kilpailukykyyn säilyttäminen.

- ***Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu***

Työmarkkinaosapuolet ovat erityisen otollisessa asemassa laatimaan tietyn toimialan tai sektorin tilanteisiin mukautettuja ratkaisuja. EU:n alakohtainen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu edistää merkittävästi EU:n työterveys- ja työturvallisuuslainsäädännön tehokasta täytäntöönpanoa. Komissio aikoo tehdä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa määrittääkseen toimialatasolla asiaankuuluvat osa-alueet ja toimet tämän strategiakehyksen täytäntöönpanemiseksi.

- ***Näyttöön perustuva tietopohja***

Sekä EU:n että kansallisen tason **tutkimus ja tiedonkeruu** ovat työperäisten sairauksien ja työtapaturmien ennaltaehkäisyn edellytys. Tieteelliset lausunnot ja viimeisin teknologinen kehitys tukevat työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntöä ja niitä koskevaa toimintapolitiikkaa. Näin komissio voi jatkossakin tehdä näyttöön perustuvia päätöksiä paremmasta sääntelystä vuonna 2021 annetun tiedonannon⁶⁹ mukaisesti.

Nykyisen kehyksen mukaiset kyselytutkimukset, tiedonkeruu ja tietyt aiheita koskevat kohdennetut vertaisarviointit sekä kansallisella että EU:n tasolla ovat työkaluja tavoitteiden saavuttamiseksi eli muutosten käsittelemiseksi ja ennaltaehkäisyn ja varautumisen parantamiseksi työterveyden ja -turvallisuuden alalla. Toimenpiteissä on otettava huomioon sukupuolinäkökohdat, ja ne on räätälöitävä kaikkien työntekijöiden olosuhteisiin sopiviksi. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että otetaan huomioon seuraavien ryhmien tarpeet: i) työelämään siirtyvät nuoret työntekijät, ii) vammaiset henkilöt ja iii) ikääntyvä työvoima, jonka on pysyttävä mukana nykyaikaisen teknologian nopean kehityksen vauhdissa ja jonka keskuudessa krooniset sairaudet ja toimintarajoitteet ovat yleistyneet.⁷⁰

- ***Strategiakehyksen soveltaminen ja seuranta***

Tämän strategiakehyksen tuloksellisuus riippuu pitkälti sen täytäntöönpanosta kansallisella ja paikallisella tasolla. Kehyksen täytäntöönpanemiseksi jäsenvaltioita kehoitetaan i) **päivittämään nykyiset työterveys- ja työturvallisuusstrategiansa**, ii) ottamaan työntekijöiden suojelua koskeva päivitetty lähestymistapa huomioon paikallisella tasolla sekä iii) puuttumaan joissakin jäsenvaltioissa havaittuun työsuojelutarkastusten lukumäärän laskevaan suuntaukseen⁷¹ lisäämällä paikan päällä tehtäviä tarkastuksia.

⁶⁹ https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-joining-forces-make-better-laws_fi

⁷⁰ Työvoiman ikääntyminen: vaikutukset työsuojeluun – tutkimustiivistelmä (EU-OSHA, 2016).

⁷¹ Euroopan komissio (2021), *Study to support the evaluation of the EU Strategic Framework on health and safety at work 2014-2020 – Final Report*.

Vuonna 2023 pidettävä **työterveyttä ja -turvallisuu**ta käsittelevä **huippukokous** tuo yhteen EU:n toimielimet, jäsenvaltiot, työmarkkinaosapuolet, EU-OSHAn ja muut asiaankuuluvat sidosryhmät, ja siinä kartoitetaan ensimmäisiä strategiasta saatuja kokemuksia ja laaditaan mahdollisia suosituksia strategian uudelleensuuntaamiseksi. Huippukokouksen keskeiset teemat ovat työperäisten kuolemantapausten poistamista koskevan Vision Zero -lähestymistavan suhteen saavutettu edistys sekä varautuminen mahdollisiin tuleviin uhkiin, jotka vaikuttavat työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen.

Komissio ehdotti Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintasuunnitelmassa tarkistettuun sosiaali-indikaattoreiden tulostauluun **uutta indikaattoria, joka koskee kuolemaan johtaneita työtapaturmia**. Tämä uusi indikaattori tulee olemaan keskeinen osa EU:n Vision Zero -lähestymistavan seurantaa.

Tämä strategiakehys auttaa myös – asiaankuuluvien toimijoiden (kuten ACSH:n, EU-OSHAn ja SLIC:n) tukemana – parantamaan **EU:n nykyisen lainsäädännön soveltamista ja sen täytäntöönpanon valvontaa** esimerkiksi **työsuojeluviranomaisten työssä**. Tarjoamalla työsuojeluviranomaisille EU:n ja kansallisen tason ohjausta ja koulutusta yhteistyön ja innovatiivisten tarkastusmenetelmien edistämiseksi voidaan osaltaan yhdenmukaistaa valvontaa eri jäsenvaltioissa. Lisäksi komissio aikoo kehittää yhdessä EU-OSHAn kanssa työnantajille, erityisesti mikro- ja pienyrityksille, tarkoitettuja tukivälineitä ja ohjeistusta, joka auttaa niitä noudattamaan työturvallisuus- ja työterveyslainsäädäntöä.

- ***Tiedon antaminen ja valmiuksien kehittäminen***

Työperäisten kuolemantapausten poistamista koskevan Vision Zero -tavoitteen toteutuminen edellyttää i) **tiedon antamista** työtapaturmiin, loukkaantumisiin ja ammattitaitteihin liittyvistä riskeistä, ii) työnantajien **valmiuksien kehittämistä** koulutuksen avulla työturvallisuuden varmistamiseksi sekä iii) sitä, että kaikki toimijat kantavat vastuunsa noudattamalla sääntöjä ja suuntaviivoja. EU-OSHAn painopisteenä on jatkossakin tietoisuuden lisääminen erityisesti digitalisaatiota koskevan yleiskatsauksen sekä työsuojeluun ja digitalisaatioon keskittyvän vuosien 2023–2025 Terveellinen työ -kampanjan avulla. Kampanja auttaa syventämään tietämystä ja välittämään lisää tietoa tämän kehityksen riskeistä.

- ***Rahoitus***

EU:n varoja, erityisesti elpymis- ja palautumistukivälinettä ja koheesiopolitiikan rahastoja, voidaan hyödyntää työterveys- ja työturvallisuustoimintaan tehtävien investointien aikaansaamiseksi. Yli 50 prosenttia EU:n uudesta pitkän aikavälin talousarviosta ja Next Generation EU -välineen tarjoamasta rahoituksesta käytetään EU:n nykyaikaistamisen tukemiseen erityisesti investoimalla tutkimukseen ja innovointiin, vihreään ja digitaaliseen siirtymään, varautumiseen, elpymiseen ja selviytymiskykyyn. Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+) voidaan tukea toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää kestävä ja laadukasta työllisyyttä ja sosiaalista osallisuutta

(25 prosenttia määrärahoista on varattu näistä viimeksi mainittuun tavoitteeseen). Jäsenvaltiot voivat käyttää ESR+:aa investoidakseen i) innovatiivisiin ja tuottavampiin työjärjestelyihin, ii) koulutukseen, iii) terveitä elämäntapoja edistäviin tiedotus- ja valistuskampanjoihin, iv) työhyvinvointiin ja v) työsuojeluviranomaisten tukemiseen. Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) voi puolestaan edistää työterveyttä ja -turvallisuutta tarjoamalla rahoitusta paremmin mukautettuihin työympäristöihin ja digitaalisiin ratkaisuihin ja laitteisiin. EAKR:stä ja koheesiorahastosta voidaan tukea maaseutualueiden ja syrjäisten alueiden yhteenliitettävyyttä. Lisäksi EU:n uusi terveysalan toimintaohjelma – EU4Health 2021–2027 – tukee merkittävästi syövän torjuntaa. Tämän lisäksi EU4Health 2021–2027 -toimintaohjelmalla tuetaan i) sairauksien ennaltaehkäisyä ja terveyden edistämistä ikääntyvän väestön keskuudessa sekä ii) terveysuhkien valvonnan lisäämistä. EU tukee jäsenvaltioita myös terveystutkimuksella Horisontti Eurooppa -puiteohjelman syöpää koskevan mission⁷² kautta. Siinä keskitytään syövän ennaltaehkäisyyn ja yhdistetään tähän tavoitteeseen innovatiiviset lähestymistavat tutkimukseen ja kansanterveyteen sekä Verkkojen Eurooppa -välineen mahdollistama, digitaalisiin terveydenhoitovälineisiin tarvittava infrastruktuuri. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ensimmäisten työohjelmien yhteydessä on ehdotettu useita terveystutkimukseen kuuluvia työterveyttä ja -turvallisuutta koskevia aiheita. Myös Horisontti 2020 -puiteohjelmasta rahoitettavan, työterveyttä ja -turvallisuutta koskevan meneillään olevan tutkimuksen tulokset antavat arvokasta tietoa esimerkiksi mielenterveydestä työn näkökulmasta.⁷³ Jäsenvaltioiden käytettävissä on myös uusi teknisen tuen väline, joka auttaa työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvien uudistusten suunnittelussa ja täytäntöönpanossa.

4. TEHOKKAIDEN TYÖTERVEYS- JA TYÖTURVALLISUUSNORMIEN EDISTÄMINEN MAAILMANLAAJUISESTI

Globalisoituneessa maailmassa terveys- ja turvallisuusuhat eivät pysähdy rajoille. Kaikki maailman maat hyötyvät parhaiden käytäntöjen vaihtamisesta ja siitä, että ne voivat oppia toistensa kokemuksista. On keskeisen tärkeää **vahvistaa yhteistyötä EU:n kumppanimaiden, alueellisten ja kansainvälisten järjestöjen ja muiden kansainvälisten foorumeiden kanssa työterveyden ja -turvallisuuden tason nostamiseksi maailmanlaajuisesti.**

Komissio aikoo tehdä yhteistyötä Kansainvälisen työjärjestön (ILO) kanssa pannaan täytäntöön vuonna 2019 annetun satavuotisjulistuksen työn tulevaisuudesta ja toteuttaakseen siihen liittyviä jatkotoimia. Tämän yhteistyön puitteissa pyritään edistämään turvalliset ja terveelliset työolot takaavan oikeuden sisällyttämistä työelämän peruseräilyä ja -oikeuksia koskevaan ILO:n kehykseen. Erityisen tärkeää on ILO:n ja Maailman terveysjärjestön (WHO) kanssa tehtävä dataan ja tietämykseen liittyvä yhteistyö. Tämän yhteistyön avulla muun muassa tuetaan yhdessä jäsenvaltioiden kanssa

⁷² Mission yleisenä tavoitteena on pelastaa yli kolme miljoonaa ihmishenkeä vuoteen 2030 mennessä sekä pidentää syöpään sairastuneiden elämää ja parantaa heidän elämänlaatuaan.

⁷³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/03a2c022-9c01-11eb-b85c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-199503195#document-info>

uuden työperäisten riskitekijöiden aiheuttamiin sairauksiin liittyvän kuolleisuusindikaattorin luomista osana Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteita.

Komissio aikoo edistää työterveyttä ja -turvallisuutta maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa sekä alhaisen ja keskitulotason maissa toimivissa yrityksissä. Tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että jatketaan osallistumista esimerkiksi sellaisiin puitealoitteisiin kuin G7-ryhmän Vision Zero Fund -aloite, turvallisempia työpaikkoja koskeva G20-maiden sopimus sekä työterveys- ja työturvallisuusasiantuntijoiden verkosto.

On keskeisen tärkeää i) varmistaa, että työterveys- ja työturvallisuusnormit otetaan asianmukaisesti huomioon osana työelämän ja yhteiskunnan normeja koskevia velvoittavia sitoumuksia, sekä ii) edistää ihmisarvoista työtä koskevaa laajempaa kysymystä EU:n tulevissa kauppasopimuksissa. Näitä sitoumuksia olisi edistettävä osana EU:n kauppasopimusten tehokasta täytäntöönpanoa, mistä on tuoreena esimerkkinä EU:n ja Japanin talouskumppanuussopimus.

Komissio jatkaa kahdenvälisen yhteistyön kehittämistä kumppanimaiden kanssa parantaakseen työoloja ja torjuakseen näin eriarvoisuutta ja edistääkseen inhimillistä kehitystä maailmanlaajuisesti. Lisäksi Yhdysvaltojen kanssa jatketaan kahdenvälistä yhteistyötä yhteisen tarkistetun ja päivitetyn työterveys- ja työturvallisuusohjelman puitteissa, ja myös uutta yhteistyötä käynnistetään erityisesti Kanadan kanssa.

Ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita tuetaan niiden pyrkiessä yhdenmukaistamaan työterveyttä ja -turvallisuutta koskevat oikeudelliset kehyksensä ja toimintapolitiikkansa EU:n säännösten kanssa. Länsi-Balkanin osalta tämä tarkoittaa muun muassa seuraavien toimien kautta annettavaa tukea: i) talouden uudistusohjelmajärjestelmät, ii) alakoiteiden kokoukset, iii) lukua 19 koskevat neuvottelut soveltuviin tapauksiin sekä iv) EU-OSHAn toimien ja työsuojeluvirastojen tukemiseksi annettava rahoitustuki.

Työterveyttä ja -turvallisuutta koskevaa kahdenvälistä yhteistyötä kehitetään myös EU:n itäisten ja eteläisten naapurimaiden kanssa sekä edistämällä alueellista yhteistyötä muun muassa itäisen kumppanuuden ja Välimeren unionin kautta.

5. PÄÄTELMÄT

Tämän strategiakehyksen tavoitteena on saada EU:n toimielimet, jäsenvaltiot, työmarkkinaosapuolet ja muut asiaankuuluvat sidosryhmät mukaan edistämään työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelua koskevia yhteisiä ensisijaisia tavoitteita. Kehyksessä luodaan puitteet toimille, yhteistyölle ja kokemusten vaihdolle, ja se koskee kaikkia asiaankuuluvia työterveyden ja -turvallisuuden parissa toimivia osapuolia (kansalliset viranomaiset, mukaan lukien työsuojeluviranomaiset, työnantajat, työntekijät ja muut asiaankuuluvat työterveyden ja -turvallisuuden parissa toimivat tahot).

Komissio aikoo tehdä jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten kanssa yhteistyötä seuraavien tavoitteiden parissa: i) uuden työelämän mukanaan tuomien **muutosten** käsittely, ii) työtapaturmien ja työperäisten sairauksien **ennaltaehkäisy Vision Zero -lähestymistavan** mukaisesti sekä iii) parempi **varautuminen** mahdollisiin tuleviin terveyskriiseihin.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita päivittämään ja laatimaan kansalliset työterveys- ja työturvallisuusstrategiansa tämän strategiakehyksen mukaisesti yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa, jotta varmistetaan, että uusia toimenpiteitä sovelletaan myös käytännössä. **Vuonna 2023 pidettävässä työterveyttä ja -turvallisuutta käsittelevässä huippukokouksessa** voidaan luoda tilannekatsaus tämän kunnianhimoisen kehyksen edistymiseen ja arvioida sopeutumista nopeasti muuttuvaan toimintaympäristöön.